

ԵՂԵՐԵՐԳ

ԳՐՈՒԱԾ ԳԻՒՂԱԿԱՆ ԳԵՐԵՋՄԱՆՈՑԻ ՄԸ ՄԷՋ

1. Մեկնող օրուան կը գուժէ մահն իրկնագանգն.
Բառաչելով կ'ոլորուի յամր վըրայ խարին
Նախիրն, հերկողն տուն կը դառնայ յոգնավաստակ,
Ու կը թողու աշխարհն ինծի ու խաւարին:
2. Կ'աղօտի ա'լ տեսողութեան՝ դաշտանկարն.
Օղն ամբողջ վեհ խաղաղութիւն մըն է բըռներ,
Բըզէ գն է լոկ որ տրզգալով կը դառնայ պար,
Ու քընաքըն գանգերն կ'օրրեն հեռու գոմեր:
3. Բացի հոն ուր բաղեղածածկ աշտարակէն,
Լուսընկային կը գանգատի ահագորու բուն,
Անոնց մասին, դեզերելով որ մօտիկէն,
Կը վըրդովեն իր վաղեմի առանձնութիւնն:
4. Ներքեւն այն կոշտ կընծնիին, այն գեղծի'ն շուքին,
Ուր կը հեւալ խոտը բազում դէզով բորբ'սած,
Կը քընանան նախահայրերը գիւղակին,
Ամէն մէկն իր նեղ խորշիկին մէջ երկընցած:
5. Սիւքահրաւէր խընկարտումունքն այգածագի
Պիտ՝ չարթընցնէ զիրենք. ո'չ կանչն աքաղաղի,
Ո'չ ծըլլըլոցն, շիւղածածքն, ծիծեռնակի,
Ո'չ ալ նոյնիսկ արծազանգը եղջեր - փողի:
6. Օճախն անոնց համար պիտի ալ չըվառուի,
Ձը հոգայ ժիր տանտիկինը իր'կնածամին.
Դիմաւորող մանուկները չըպըլըլուն
Հօրն որ առնեն նախանծնի պագէն բաժին:
7. Յաճախ է հունծըն անոնց մանգ'ղին տեղի տուր,
Ու խոփն անոնց յաճախ կոտորեք արգելքն յամառ.
Ինչպէ՛ս ուրախ քըշեր՝ լուծքը դէպի արտեր,
Ու խոնարհեր հարուածներնուն առջեւն անտառն:
8. Գոռագութիւնն թող չըծաղրէ գործն օգտակար
Անոնց, ո'չ ալ հաճոյքը պարզ, բախտը մըթին.
Ոչ Մեծութիւնն լըսէ ժըպ'տով մը արհամարհ
Հակիրճ ու պարզ տարեգրութիւնը աղբատին:
9. Հըպարտութիւնն Արեան, Ոյժին փարթամութիւնն,
Օժիտն ամբողջ Գեղեցկութեան, Հարբստութեան,
Կ'ունենան նոյն բախտն անվըրէպ վերջին ժամուն,
— Շաւիղները փառքին կ'երթան դէպի դամբան:
10. Դուք գոռոցներ, մի՛ մեղադրէք եթէ այնտեղ,
Անոնց շիրմին վերեւ Յուշը չունի արծան,
Ջարդագործուած որ կամարովը իր շըքեղ,
Հընչեցընէ գովասանքի ուռուցիկ ծայնն:
11. Կենդանատիպ արծանն եւ կամ սափորն պատմող,
Կըրնա՞ն դարձ'նել խուսափող շունչը իր պատեան,

Կըրնա՞յ պատճին ծայնն արթընցնել լուռ, անշունչ հողն,
Կըրնա՞յ Կեղծիքն շոյել ականջը խուլ Մահուան :

12. Այս անտեսուած կէտին մէջ է գուցէ պառկեր,
Սիրտ մ'որ երբեմն Աստուածային հօրով էր վառ.
Կայսերական մականի մը յարմար ծեռքեր,
Եւ կամ մատներ ոգեշնչող կենդանի լարն :
13. Բայց Գիտութիւնն անոնց աչքին էջն իր զեղուն,
Ճոխ աւարով ժամանակի, բնաւ չըբացաւ.
Անոնց եռանդն ազնիւ ճրնշեց թրշուառութիւնն.
Նանդին հոսանքն անոնց հոգւոյն մէջ սառեցաւ :
14. Որբա՞ն գոհար կայ շողերով մարտի ու վէս,
Քորունկ ու մութ խորշերուն մէջ ծովատակին.
Որբա՞ն ծաղիկ ծընած է որ շիկնի անտես
Եւ յանձնէ իր քաղցրութիւնը անապատին :
15. Թերեւս հոն կը հանգչի այժմ Համբըրն մ'յանդուզն,
Դիմակալող իր դաշտերու բրնակալին.
Կը պառկի հոն լուռ Միլտըն մը գուցէ անշուք,
Գրովի մ'անպարտ ճապաղիքէն իր երկիրին :
16. Արժանանալ Ծերակոյտի մը ծափերուն,
Արհամարհել ցան ու կորանքն ըսպառնալ'քին,
Առատութիւն սրփուել, երկ'րի մ' վրայ ժըպտուն
Կարգալ իրենց վէպը ազգի մ' մէջ նայուածքին,
17. Բախտն արգիւնց իրենց : Անոնց մէջ՝ չամեցան
Առաքինի ոյժեր. բայց ոչ ալ Մոլոթեանց.
Կոտորածին մէջէն զահին չըբարձրացան,
Ջրգոցեցին Գութին դուռը առջեւ մարդկանց :
18. Պահել տագնապը գիտակից ճըշմարտութեան,
Մարել շիկնումը մըտացի Պատկառանքին,
Դիգել մասունքը ճոխութեան, Հըպարտութեան,
Բոյրովն օծուած, Մուսաններէ վառուած խունկին :
19. Հեռու կատղած ամբոխներու կրօհներէն,
Իրենց փափաքն ազնիւ բրնաւ չըշեղեցաւ,
Մեկուսացած զով Կենցաղի մ' ճամբաներէն
Անոնց զընացքը անշըշուկ եկաւ - անցաւ :
20. Բայց նոյնիսկ այս ոսկորները անարգանքէ
Պաշտպանող, կան յուշարձաններ գիւրաբեկ, որ
Կոշտ յանգերով, անդրիներով զարդարանքէ,
Կը պաղատին հառաչանքի տուրք մ'անցաւոր :
21. Ողբերգերու ու համբաւի տեղն են բռնած,
Անուն, տարիք, հեգուած անուս Մուսաներէն,
Եւ շատ մը սուրբ բընարաններ, հոս - հոն ցրուած,
Բարոյախօս գեղը՝ կին մեռնիլ կ'ուսուցանեն :
22. Քանզի երբ է, որ զերդ որս, մունը Մոռացութեան,
Այս հանցնող, անձկոտ էական ինքզինք յանձնած,
Թողնելով տաք շրջագիծը զըւարդ Սրուան,
Ձէ իսկ նետած կարօտալի յետահայեացք :

23. Մեկնող հոգին կը վըստահի սիրող սիրտի մ',
Գոցուող աչքը կ'ուզէ քանի մ' կաթիլ գութի,
Բնութեան ծայնը կ'կանչէ նոյնիսկ շիրմէն անդին,
Մեր մոխրին մէջ կայ հուրն անոնց սովորոյթին:
24. Դուն հոգածու մեռելներուն չըյարգըած,
Որ անարուեստ տողերով վէպն անոնց կ'պատմես,
'Թէ պատահմամբ, մըտքերուն մէջ խորասուզուած,
Հարցաքննէ բախտող, հոգի մ' ազգական քեզ,
25. Թերեւս ըսէ Գեղջուկ մարդ մը ճերմականեր,
«Յաճախ տեսեր ենք զինք կանուխ այգածագին,
«Որ քալուածքով ըշտապօրէն ցօղքակալէր,
«Հանդիպելու, մարգին վըրայ, արեգակին:
26. «Այնտեղ, ոտքին մօտ, կուր ընող բեկեկիին,
«Որ կը հիւսէ ծեր արմատներն իր շատ վերէն,
«Կը տարածէր ան իր մարմինը կէսօրին,
«Ու կը կախուէր հոսող առուին՝ գըլգըլալէն:
27. «Անտառին մօտ, որ կը ժրպտի անգոսնելով
«Կարծես հիմա, կը դառնար ան թափառայած,
«Հոգերով խնդ, եւ կամ նեխմիրտ անյոյս սէրով,
«Կամ գըլխիկօր, տըժգոյն, որպէս մէկը լըքուած:
28. «Առտու մը զայն ա'լ չըտեսանք վրայ բըլրակին,
«Յախերուն քով, կամ սիրական մօտն իր ծառին,
«Օր մ'ալ անցաւ, չը տեսանք զայն քովն առուակին,
«Ո'չ մարգին վրայ վերը եւ ոչ քովն անտառին:
29. «Միւս օր տեսանք կը տանէին, կարգով տըխուր
«Մահերգերու, ժամուն ճամբէն դանդաղագնաց.
«Կարդալ կըրնաս, եկուր կարդայ, զի հոս է ուր,
«Փուշին ներքեւ, տապանագինն՝ փորագրուած»:

Տ Ա Պ Ա Ն Ա Գ Ի Ր

30. Հոս կը հանգչի, գըլուխն երկրի գիրկին վըրան,
Պարման մ'որուն անծանօթ էր Բախտն ու Համբաւն,
Գիտութիւնը չխոժոռուեց երբ ծընաւ ան,
Սակայն Թախիծն իրեն համար զայն վար դըրաւ:
31. Ու մեծ էր իր վեհանձնութիւնն, հոգին անկեղծ,
Եւ փոխարէն երկինքն օժտած մեծապէս զայն,
Արցունք մ'ունէր լոկ, Թըշուառին զայն ընծայեց,
'Ի երկինքն եղաւ (միակ իղծն էր) իր բարեկամ:
32. Թերութիւններն իր մի հաներ փոսէն ահեղ,
Արժանիքներն անոր միւս ա'լ մի փընտուր դուն,
Դողդողացող յոյսով մ'անոնք հոն միատեղ,
Կը հանգչին այժմ ծոցը իր Հօրն եւ Աստուծոյն:

Թարգմ. Մ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

ԹՈՄՐՆ ԿՐԷՑ